

(המשך מעמוד 3)

זמנית והצרכים המוחשיים של ישוב קטן בן 600 אלף נפש - נרמו לכך שעם הקמת צה"ל היה שרותי-הבנות דבר מובן מאליה. כה מוכן מאד, שאיש לא טרח לרגע לחשוב - איזה שרות? באיזו מסגרת? באילו תנאים?

רעיון היסודי היה: יש רק הבדל קטן בין חייל וחילית. אין צורך במשך שנה ובנוהל שונה.

כך נוצרה מציאות בה אין החילית אלא חילית-בחינה. כל הכללים שחייבו את הכינים, חלו אוטומטית גם עליה. היא קיבלה את אותו המוון. היא הולבשה באותם המדים. היא עברה בפרינציפ את אותם האיומים.

במידה שנתגבשו שינויים, הרי באו בדרך השלילה: מן המתכונת הגברית הושמטו אותם החלקים שהיו בלתי-אפשריים לגבי הבנות. עוד בראשית מלחמת תש"ה, נאסר על בנות לצאת לקרב ונעלמה החילית הקרבית. מתוכנית האימונים הוצא עוד לפני כן, החלק המפרך ביותר. במדים הוכנסו השינויים המינימליים, שהאנטימיה הנשית כפתה אותם גם על חסידיה-השהיון האדוקים ביותר.

שינויים קטנים אלה לא שינו את התמונה בעיקרה: החילית לא נחשבה לאשה במדים, אלא לחייל בחצאית. מעולם לא ישב מישהו ובנה מסגרת הניונית לשרות הכינות, בהתאם לצרכים המיוחדים, האופייניים והתפקודיים המיוחדים של האשה בצבא.

התופעה המודקרת ביותר לעינינו היא תוכנית האימונים. החילית עוברת אימונים מפורטים של שימוש בנשק ותר-גולת-קרב, תחילה במסגרת אימון הפרטי ולאחר מכן בהרחבה רבה עוד יותר, בקורס מספיקות וקצינות.

ואני שואל שאלתיתם: מדוע, בעצם? הצגתי שאלה זו למאות קצינים וחיליות שזדמנתי בדרכם. התגובה הראשונה היתה תמיד מבט בוהה של תדהמה. הדבר היה כה מובן מאליה. אחר-כך באו עשרות תשובות מגומגמות. אף לא אחת מהן היתה לענין.

החילית ממלאה וצריכה למלא תפקידים מסוימים מאד בצבא. אף אחד מהם אינו קרבי. אף אחד מהם אינו מחייב שימוש בנשק. אם כן, מדוע להנחיל לה ידיעה זו (הנעלמת תוך זמן קצר ביותר), תוך ביובוז כספיים יקרים וכוח-אדם יקר, תוך פגיעה בנשיות ויצירת רושם שלילי בעולם? אחת התשובות: "לכל מקרה שלא יבואו" אם יבוא מקרה שהגברים, באומה בת שני מיליונים, לא יהיו מסוגלים עוד להגן על מולדתם לבדם, חוששני שגם הנשים האמריקאיות לא תעורנה.

תשובה אחרת: "חלק מהן ילך להתיישבות בספר, ושם הן צריכות לדעת להשתמש בנשק." חלק! איזה חלק? אחוז אחד? מדוע לא ילמד אחוז זה את השימוש בנשק בנפרד, מבלי לגרום לביובוז כה עצום? תשובה שלישית: כדי שיוכלו לעסוק בתפקידים קידמי-שמירה בצבא. אולם כל אדם, המעורה אף במועט בעניני צבא, יודע מה ערכה של שמירה זו. היא מסוכנת לשומרים ולשומרת עצמן, יותר מאשר למתפרץ הפוטנציאלי. אלי, אין זה תפקיד לאשה, ושטות היא להעמיט עליה.

יש להכשיר את הבת המגוייפת לקראת התפקודים האמיתיים שייוטלו עליה בתום תקופת הטיור. נות, הכשרה זו חייבת להתבסס על ראייה מציאותית של תכונותיה ופגולותיה הנשיות. כל השאר מיר תר ומזיק.

פני שנתיים הייתי אורח הצבא הגרמני, בבית-ספר לקצינים. בשעת ארוחת-הצהריים בחדר-האוכל של הסגל, ליד שולחן של הגנרל-המפקד, הגיעה השיחה במירות מפתיעה לגיוס הבנות בישראל. כמו במאות פעמים אחרות, עמדתי אז על תופעה שרוב הנציגים הישראליים, כנראה, אינם מסוגלים לתפוס אותה: העולם כולו משובטע כי חיליות צה"ל לחמו במשך, בנשק חם, בקרב. אלפי תצלומי-תעמולה ישראליים שיכנעוהו

מר גסטון ליג'ו, ממעבדות ד"ר לורן, פאריס: "האמיני לי כי נהירות לי בעיות האשה המודרנית. תופעות זיקנה מוקדמת, קמטים ועוד מצומק. אלו הן דאגותיי... בתקופה זו, בה האשה תופסת עמדתה בכל שטחי החיים המודרניים, כל אחת רוצה לשמור על צורתה הרעננה. לדאוגת אלה פתרון שעזר כבר לנשים רבות: שימוש ברויאליט, קרם הפנים הנהדר מגיליה רויאל, לפי ד"ר לורן, פאריס. רויאליט מונע התהרת קמטים ומחליק את העור המקומט. רויאליט מוסק ממון מלכות דבורים והגו הנגלית המדעית האחרונה בשטח הקוסמטיקה.

תה תוסס תקבל פרס

בכך. המפרסמים סברו, מן הסתם, כי העולם יהיה מוכה-התפעלות והערצה למראה חיליות המושות אלה. הירוקות כדורי-מוח. הם לא הבינו עד היום, כי ההגבה היא שונה לגמרי: תערוכת של סקרנות, דחיה פנימית ולעתים אף סלידה ממש.

עמי העולם לחמו במלחמות רבות, וצבא-יהם עמוסים מסורת של מאות שנים. כל אותו זמן הסתדרו בלי בנות בצבא. במידה שהיו נסיונות של גיוס-בנות (בהתנדבות), כמו במלחמת-העולם השנייה, השאירו גם בגרמניה וגם באנגליה זכרונות עגומים מאד. לעתים קרובות מדי, היה גיוס זה רק כסות לשרות-בושת.

קחה זה יקרא את ספרה של יעל דייך, אודות הצעירה הנאלצת ליישון עם הרובה מתחת לשמיכתה (א.ב.), איזה רעיון אכסורדי? בהסתייגות עמוקה. תמונת תקדי פתי-הטירונות, כפי שהיא מצטיירת בנאמנות בספר, לא תעורר בלבו תגובה חיובית.

אמנם, תגובת הזרים אינה צריכה לחייב אותנו. אולם היא צריכה לעורר אותנו למחשבה. רעיון שרותי-הבנות בישראל הוא רעיון מתקדם מבחינה צבאית וחברתית. אך הוא יהיה מתקדם הרבה יותר, אם לא יכריחו את החיליות לשחק בכלי-הנשק ותר-גולת-קרב.

חד עם הסטן ורימוך-היד, צריכים להיעלם גם המדים, שהועתקו באופן עיוור מן הצבא הגברי, והותאמו לצבא הנשי.

לא פעם מושכת חילית יפה ולבושה היטב את עיני הרחוב. אולם חילית זו לא הסתפקה, מן הסתם, במדים שקיבלה. היא שלחה אותם לתופרת אזרחית והתאימה אותם לגיורתה. היא הוסיפה להם געליים פרטיות. הכל על חשבונה. המדים המסופקים עלידי צה"ל אינם יפים לגיורה הנשית, ואין בהם כדי להרים את המוראל של החילית. החצאית חסרת-הצורה, הנעליים המגושמות, סירת-הקצינות האיומה, הכומתה חסרת-הגזירה - כל אלה הופכות את רוב הבנות ליצורים מגושמים. רק התמימות ביותר עומדות במבחן אכזרי זה.

וגם כאן אני שואל שאלתיתם: מדוע, בעצם, צריכה החילית ללבוש את אותם המדים כמו החייל, שאלוהים נתן לו גוף אחר?

מדוע לא יוצאו מדים מיוחדים לחיליות? מדוע לא יהיו לחילית מדי-יצוג גזורים יפה - כמו דיילות אל-ע? מדוע לא יותפך מתכנן-אופנה מוכשר במלאכה זו? מדוע לא יתאימו את המדים לכל חילית? הוצאות? הן יהיו קטנות בהשחאה לפריטים מסוימים אחרים, שאין צה"ל מקמץ בהם. הוצאות בשפיר המוראל הצבאי חשובות יותר.

הוא הדין לגבי המוון. זוהי אמת פשוטה: האוכל הצבאי משמין. הוא תוכנו לגברים, העופקים בי מאמץ גופני קשה. חיליות רבות מתנזרות כולל מחדרה-אוכל של היחידה, כותל דיאטה פרטית. האם באמת, כדי כך קשה, לתכנן תפריט מתאים ליחידות של נשים?

זי אזה פרטים בהשחאה לשאלה העיקרית: האם בכלל דרוש שרותי-חובה של בנות?

למעשה אין חובה זו קיימת גם כיום. בנות כה רבות משתחררות מטעמים דתיים, או בגלל נשואין מוקדמים (ואף נשואין מדומים לצורך זה בלבד), עד כי אפשר לטעון כי כל מתגייסת היא מתנדבת-למעשה. אם כן, מדוע לא יהיה זה כלל רשמי? איני רוצה להיות פסקני בשאלה זו. דרוש הרבה נסיון ושליטה בתנוגים המעשיים, כדי לגבש דעה סופית. אולם כמזון למחשבה, אני רוצה להעמיד על סדר-היום את רעיון שרותי-הבנות בהתנדבות.

אם יהיה זה שרות מושך, המאין מן את הבנות לתפקידיהן האמיתיים תיים בצבא, תוך זיתור על כל הבולשיט המיותר, אם יקבלו הכינות מדים מושמים ומשכורת טובה - דומני שלא תחסרנה מתנדבות.

ברור שבת כזאת תעלה לצבא יותר מן המגוייסת הנוכחית. אולם גם ההספק שלה יהיה הרבה יותר גדול. היא לא תהיה בת המשתדלת בלבות אש, שהוא במאמץ קטן ככל האפשר, את השנתים הנגולות מחייה

כוח - אלא מתנדבת שבחרה בדרכה, ואינה רוצה להיות מפוטרת. מתנדבת אחת כזאת תהיה יותר זולה משלוש מגוייסות - ותעשה יותר מהן.

אם לא יתקבל רעיון זה בשלב הנורכחי, הרי אין מנוס מן הפתרון השני - הצמצום הדרגסטי של אורך השרות. תקופה של שנתיים ארוכה מדי, כחיי אשה בגיל זה, זהו נצח קטן. גם אין היא דרושה לצה"ל. היא נקבעה במקרה, מפני שזה היה אז אורך תקופת השרות של הבנים. גם כאן היתה העתקה עיוורת, במקום תיכנון מפוכח.

כשיש בנות בשפע, תמיד אפשר למצוא להן תעסוקה. אם יוטל על צבאי צה"ל לספק תעסוקה מועילה ל-100 אלף בנות, אין ספק שיצליחו. השאלה היא: האם כל זה דרוש באמת?

יש מקומות - בעיקר בחילות הפכניים - שם נותנת החילית כמיטב יכולתה, ואין לדרוש יותר. אך האם אפשר לומר זאת גם כלפי אותן פקידות ומזכירות, הממלאות את שורות צה"ל?

כאן קיימת מציאות השרורת גם במשרדים הממשלתיים האזרחיים: העובדים קדמו למי קומות-העבודה. התפקידים נמצאו כדי להסיק את העובדים, ולא להיפך. אם מחר יצאה שלטון חדש על מנהלי המשרדים הממשלתיים לפטר 50% מפקידיהם, ולהמיר שוך בכל תפקידיהם החשובים ללא הפרעה - לא ייגרם שום נזק לרוב המשרדים. הפקידים הנותרים פשוט יעבדו ביתר יעוץ. לוח ובמוראל גבוה יותר, תמורת משכורת יותר טובה. אני חושב שהוא הדין לגבי הבנות בצה"ל.

איני גורם צימצום השרות ל-18 חודש. אני מאמין כי שנה אחת היא התקופה הנכונה, הצודקת והיעילה.

חיליות מקצועיות, שאין להחליפן בנקל, תשמחנה להוסיף ולשרת בהתנדבות - תמורת התנאים המתאימים.

חרי שתקבע מתכונת חדשה לשרות הפעיל של הבנות, תגיע השעה לחדש גם את מתכונת שרותי-המילואים.

המתכונת הנוכחית מנוססת על הכלל: פרס למשתמטות, עונש לממלאות-חובה.

אשה שמילאה את חובתה ונישאה אחרי שרות של שנתיים, נקראת למילואים שנה אחרי שנה. אם הפקידה מזלה בידי אחד מאותו סוג של סמלי-מילואים חרוצים, שאין להם תפקיד אחר בחיים, היא עשויה לסבול מהפגזה מתמדת של צחירת-נועה, להיקרא ביום (ולעתים אחר חצות לילה) להתיצבויות מיותרות.

תופעה תדירה היא לראות אשה גשואה בת 30, הממלאה תפקיד מקצועי אחרים בחיים האזרחיים, הנקראת לשרות-מילואים של חודש כדי להחליף פרגית מגוייסת בהעקפת טפסים. אותה שעה יושבת חברתה, שלא שירתה בצה"ל מעולם, ונהנית מן החיים. היא אינה חייבת כלל בשרות-מילואים. מפני שלא ירתה מעולם בסטן, אין היא נחשבת כמסוגלת להעתיק טפסים, או למלא תפקיד אחר המחייב מנת-שכל של בת 13.

גם כאן התפתחו הדפוסים באופן מקרי, ללא תיכנון כללי מוקדם. כאשר יהיה תיכנון הגיוני, תתקבל המסקנה שיש להגביל את שרותי המילואים לכמה שנים - למשל, עד גיל 25 - ולהיבן בו את כל הבנות, אותן שהתגייסו ואותן שלא התגייסו, ללא יוצאת-מן-הכלל.

והי קריאה למחשבה חדשה - משוחררת מכבלי ההרגל, חופשית מסגידה לאינטרסים קיימים. הפיכמה צריכה להיות, בפגנון הפופרת האמריקאית המפורסמת: "האשה היא אשה היא אשה היא אשה." אין היא גבר, ולא תשע עשוריות של גבר. היא אשה - וטוב שכך.

היא יכולה וצריכה לשרת את מדינתה - כאשה. במסגרת תכונותיה המיוחדות, במת-כונת שתיקבע במיוחד עבורה. יתכן כי קבלת עקרון זה מחייבת מהפכה נפשית - כמו קבלת עקרונות חדשים רבים הנובעים מתפיסת-החיים של דורנו. אם כן - זהו הזמן לחלל אותה.